

RAMON DE MUR, PINTOR DE TARRAGONA MESTRE DE SANT JORDI

SUMARI

I

1. DADES CONEGUDES DEL PINTOR RAMON DE MUR

El contracte del retaule de Sant Miquel de Guardiola.—Obres atribuïdes a Ramon de Mur.

2. EL RETAULE DE SANT PERE

El contracte del retaule.—Descripció del retaule.—Identificació del retaule.—El cercle d'influències artístiques al qual pertany aquest retaule.

3. EL RETAULE DELS SANTS JOANS ÈVANGELISTA I BAPTISTA

Els documents referents al retaule.—Les capitulacions.—Renovació de les capitulacions.—Àpoca del contracte.—Descripció de la taula dels Sants Joans.—Identificació de la taula. Les altres peces del retaule.—Intent de reconstrucció del retaule.

4. ALTRES DADES INTERESSANTS SOBRE RAMON DE MUR

Documents referents a la família de Ramon de Mur.—Pàtria i pares de Ramon de Mur.—Domicilis de Ramon de Mur. El primer mestre de Ramon de Mur.

5. RESUM CRONOLÒGIC DE LES DADES SOBRE RAMON DE MUR

II

1. RAMON DE MUR I EL MESTRE DE SANT JORDI

Com plantegem aquest problema.—Obres atribuïdes al Mestre de Sant Jordi.—Obres de data documentada.—Classificació cronològica dels altres retaules.

2. RAMON DE MUR ÈS EL MESTRE DE SANT JORDI

Fonament de la nostra hipòtesi.

3. ALTRES ARGUMENTS A FAVOR DE LA NOSTRA HIPÒTESI

- a) Comparació de la taula dels Sants Joans amb el retaule de la Transfiguració. — b) Comparació del retaule de Sant Miquel amb les taules de Sant Jordi. — c) El cercle geogràfic Montblanch-Vinaixa-Pobla de Cièrvols-Monestir de Poblet. — d) El bisbe de Barcelona Simó Salvador i Ramon de Mur. — e) Les tendències reneixentistes de Ramon de Mur.

4. CONCLUSIÓ

APÈNDIXS DE DOCUMENTS

Amb motiu d'ocupar-nos de la documentació dels retaules gòtics del Museu diocesà de Tarragona, i, en particular, de dues peces procedents de Vinaixa, rebérem del Rector d'aquesta parroquia una sèrie de documents del seu Arxiu parroquial, amb dades importantíssimes per a la història de la pintura catalana del segle xv i per al coneixement del pintor Ramon de Mur, del qual hom no en coneixia més que el nom, sense que hagués estat possible d'atribuir-li cap obra amb certesa i fonament científic.

Aquestes dades, junt amb altres que hem recollit en l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, ens documenten abundantment quinze anys de la vida artística d'en Ramon de Mur, i, a més d'assegurar-nos l'atribució de les dues esmentades peces de Vinaixa, a saber, el retaule de Sant Pere i la taula dels Sants Joan Evangelista i Baptista, ens plantegen problemes interessants, com el de l'explicació de les diferències estilístiques entre aquestes dues pintures, i, més interessant encara, el de les relacions d'en Ramon de Mur amb l'obra atribuïda fins ara al "Mestre de Sant Jordi" i a la seva escola.

I

I. DADES CONEGUDES DEL PINTOR RAMON DE MUR

El contracte del retaule de Sant Miquel de Guardiola. - Sampere i Miquel, en els seus "Cuatrocentistas catalanes"¹, s'ocupa de Ramon de Mur, conegut com a pintor de Tarragona, en un contracte del 1421 (doc. n. 3), en el qual signa amb els jurats de la

¹ S. SAMPERE I MIQUEL, *Los cuatrocentistas catalanes*, Barcelona 1906, I, pàg. 120-122; II, pàg. 248-253 i document VIII, pàg. XIII-XIV.

Guardiolada, compromentent-se a fer un retaule dedicat a Sant Miquel Arcàngel. En el mateix contracte hom troba notícia d'un altre retaule pintat pel nostre artista per a En Arbones de Verdú (Vegeu Apèndix, doc. n. 3, § 14). De cap d'aquests dos retaules hom no sap que es conservin.

Obres atribuïdes a Ramon de Mur. - Sampere i Miquel² intenta atribuir a Ramon de Mur, almenys provisòriament, dos retaules, que en el seu temps es trobaven a l'església de Penyafel (Vilafranca), actualment també desapareguts; els quals coneixem, però, per fotografies³, publicades pel mateix Sampere i pel Professor Post⁴, el qual estableix un grup estilístic a base dels esmentats dos retaules i d'altres d'evidents afinitats estilístiques amb aquests. L'atribució de Sampere i Miquel, purament conjectural, resta sense valor una vegada conegut el retaule de Sant Pere de Vinaixa, obra certa de Ramon de Mur.

A més dels dos retaules de Penyafel, Sampere li atribueix un retaule de Sant Joan Baptista de Cabrera de Mar (fig. 18), actualment al Museu diocesà de Barcelona, establint l'atribució a base d'analogies amb els dos retaules esmentats; i és coincidència que aquest ha estat recentment atribuït a l'escola del Mestre de Sant Jordi per Gudiol⁵, i que certament presenta molts punts de contacte amb l'estil del retaule de Sant Pere de Vinaixa.

Mossèn Sanç Capdevila, qui coneixia el contracte del retaule dels Sants Joans de Vinaixa (doc. n. 6), en la seva *Guia de Tarragona*⁶, en descriure el Museu Diocesà, atribueix a Ramon de Mur la taula central d'aquest retaule. A més, en la seva obra pòstuma sobre la Seu de Tarragona⁷, ens dóna altres dades sobre el nostre pintor, de l'any 1431 (vegeu doc. n. 4), presentant-lo, però, equivocadament, com a habitant de Tarragona.

² O. c., II, pàg. 248-252.

³ Clixés Arxiu Mas nn. 1554, 1555 i 1571, de la sèrie B.

⁴ CH. R. POST, *A History of Spanish Painting*, Vol VI, 2, Cambridge 1935, pàg. 528-34, figs. 229-231.

⁵ Arxiu d'Arqueologia Catalana, nn. 8088 a 8099.

⁶ S. CAPDEVILA, *Tarragona, Guia histórico-arqueològica*, Tarragona 1929, pàg. 167-169.

⁷ S. CAPDEVILA, *La Seu de Tarragona. Notes històriques sobre la construcció el tresor, els artistes, els capitulars* (Biblioteca històrica de la Biblioteca Balmes, s. II, vol. XIII), Barcelona 1935, pàg. 111.

2. EL RETAULE DE SANT PERE DE VINAIXA

El contracte del retaule. - El contracte del retaule de Sant Pere de Vinaixa (doc. n. 2, fig. 35) ens proporciona la data més vella de Ramon de Mur. Es troba entre els documents de l'any 1420 del manual notarial d'en Ramon Montornés, començat l'any 1418; en l'ordenació de l'Arxiu parroquial de Vinaixa, on es guarda, porta la cota BB i és al foli 58v.

Aquest contracte ens assenjala el domicili de Ramon de Mur a Tàrrrega. El retaule, dedicat a Sant Pere apòstol, l'encarrega un picapedrer de Vinaixa, de nom Pere Ferrarons (§ 1). No en porta la descripció, però nota que aquesta era feta en document apart, escrit per mà del mateix pintor (§ 6) i que anava acompanyat d'un projecte (§ 2)⁸. En dóna les mides: 10 pams (= 1'95 m.) d'alçària, la taula central, i 9 p. (= 1'75 m.) les laterals, per 8 p. (= 1'55 m.) d'amplada (§ 1). El preu convingut era de vint-i-set florins d'or (§ 4).

És de notar, per ço que interessa a la vida íntima del nostre artista, que en aquest contracte s'obliga ell sol i els seus béns, mentre que en el document de la Guardiolada (doc. n. 3), signat l'any següent, hi obliga també la seva muller; això ens fa creure que entre els anys 1420 i 1421 degué mullerar-se, tal volta, amb una donzella targarina.

Descripció del retaule. - El retaule al qual es refereix aquest document, es conserva a la col·lecció de pintures gòtiques del Museu Diocesà de Tarragona. És format per tres taules i prede-lla (fig. 1); la taula central amida 1'77 m. X 0'60 m. i té dos compartiments: l'inferior i principal, de 1'10 m. d'alçària, amb la figura de Sant Pere, vestit de pontifical (fig. 2 i 3); el compartiment superior amida 0'67 m. d'alçària i conté, en composició molt senzilla, l'escena del Calvari (fig. 4). Les taules laterals amiden 1'60 X 0'54 m., estan dividides en tres compartiments, dels quals els dos més baixos amiden 0'51 m. i els superiors

⁸ Deuria ésser com el projecte que féu en Ll. Dalmau per al retaule dels Consellers; cfr. S. SAMPERE I MIQUEL, *Los Cuatrocentistas*, I, pàg. 239; J. GUARDIOL, *Els Trescentistes*, II, pàg. 227.

0'58 d'alçària. Contenen les següents escenes, que les fotografies que adjuntem ens enstalvien de descriure amb tots llurs detalls: taula de l'esquerra, a) vocació de Sant Pere vora el llac de Tiberiades (fig. 5); b) la "traditio clavium", amb una composició notablement singular (fig. 6); c) Simó el Màgic cau del seu vol diabòlic davant de Neró, per les oracions de Sant Pere i de Sant Pau (fig. 7); taula de la dreta, a) Sant Pere alliberat de la presó per un àngel (fig. 8); b) aparició de Jesús a Sant Pere a les afores de Roma, o sia, el "Quo vadis Domine?" (fig. 10); c) martiri de Sant Pere en la creu plantada de cap per avall (fig. 11). La predella consta de set quadres amb figures de mig cos: d'esquerra a dreta són les figures de Sant Bernat (fig. 12). Santa Caterina (fig. 13), la Dolorosa (fig. 14), Crist sofrent (fig. 15), Sant Joan evangelista, Santa Tecla (fig. 16) i Sant Pau (fig. 17). Amida 1'75 X 0'31 m. i els compartiments tenen 0'25 m. d'amplada.

Els fons són daurats amb ornamentació a incisions en forma de ramets trifoliats; els paisatges de camp, tenen al fons les muntanyes de formes exageradament fantàstiques; els nimbes dels sants, ornats també a incisions sobre daurat, tenen el cercle exterior pintat de negre, en les figures del calvari, i en les de la predella, alternant puntets negres i blancs.

La part arquitectònica del retaule, la formen columnetes en espiral, rematades en pinacles; les taules es clouen a la part superior per arquets apuntats amb florons; els altres quadres són separats uns dels altres per arquets plurilobulats.

Conserva bona part dels guardapols, en els quals hi ha repetit diverses vegades l'escut del Ferrarons, qui encarregà la pintura; l'escut és format per una losanja amb una ferradura al natural sobre camp de gules.

Com a detalls característics d'estil i de tècnica hem de fer remarcar la finor i minuciositat de les pinzellades i la precisió i seguretat de les línies. La pintura d'aquest retaule representa un art força segur i original.

Identificació del retaule. - La identificació d'aquest retaule en relació amb el contracte que publiquem, la creiem ben segura i la tenim documentada per una sèrie de lletres de rectors de Vinaixa, que s'hi refereixen en llur correspondència amb l'Ordinari. L'any 1887 era a l'església dedicat al culte en un altar del presbiteri, a la

part de l'epístola⁹; fou retirat a la sagristia o a la casa rectoral vers l'any 1909, per a fer lloc a un altar del Sagrat Cor¹⁰; l'any següent, l'actual Cardenal-arquebisbe de l'arxidiòcesi, aleshores capítular d'aquesta Seu, gestionà el trasllat del retaule a Tarragona¹¹, perquè fos dipositat al Seminari, on hom recollia antiguitats en vistes a la definitiva organització del Museu Diocesà, instal·lat des de l'any 1869 en l'antiga capella de Santa Tecla¹².

La diferència entre les mides que dona el contracte i les del retaule és poc important per a tenir-la massa en compte. Segons el document les taules haurien d'ésser altes de 1'95 m, la central i 1'75 m. les laterals, per una amplada del conjunt de 1'55 m. En el retaule, comptant-hi la predella, les alçàries són de 2'08 m. i 1'90 m., respectivament, per 1'68 m. d'amplada, que depassen en uns 15 cm. les mides exigides en el contracte. Podem tenir en compte, a més de la insignificància que representen aquestes diferències, que el pam en aquell temps no es devia prendre sempre com una mida precisa, sinó que de vegades variava segons la mà de qui prenia les mides, com ho demostra un detall del contracte del retaule de la Guardiollada, que en senyalar els pams, ajunta aquesta indicació: "e aço palms del dit mestre" (doc. n. 3, § 3).

Insistim en aquests detalls per a confirmar les dades que sobre aquest retaule donen l'esmentada documentació i els catàlegs del Museu, i llevar tota classe de dubte a la seva identificació, perquè, certament, tant la datació com la filiació del retaule que ens dona el contracte que publiquem, topen amb dificultats respectables. En efecte, el caràcter del retaule és força arcaic, i hom el dataria, per impressió, per l'estil i pel marc arquitectònic, d'una vintena d'anys més vell. Igualment ningú no diria que pogués ésser obra del mateix artista, que 14 anys més tard pintarà el retaule dels Sants Joans, amb el qual el retaule de Sant Pere no té cap relació d'estil, per bé que sí algun llunyà paralelisme de tècnica, en la manera de tractar els cabells i en la minuciositat i finor de les pinzellades.

⁹ Ofici del rector A. Ferraté responent a una enquesta sobre aquest retaule, datat del 13-V-1887. Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (=AHA), Correspondència parroquial, Vinaixa.

¹⁰ Lletre del rector Rd. A. Escalé, datada de l'11-II-1910. (AHA, l. c.).

¹¹ Lletres de l'actual rector Rd. R. Palau, datades del 9-IV, 7-VI i 16-VI del 1912 (AHA, l. c.).

¹² Vegeu M. THIBAUT DE MAISIÈRES, *Les Musées diocésains: Revue d'histoire Ecclesiastique*, 29(1933)663.

El cercle d'influències artístiques al qual pertany aquest retaule.
 - És interessantíssim també el problema de la determinació de l'escola o cercle d'influències artístiques en el qual es pugui col·locar aquest retaule. Fóra cosa d'ésser estudiada a fons, amb més material del que hem pogut tenir a l'abast de la nostra mà i sobretot amb més coneixements de la pintura medieval catalana, dels que nosaltres disposem, per a determinar fins a quin punt tenen importància les vagues afinitats que aquest retaule presenta amb l'estil de l'escola del Mestre Borrassà i — potser més marcades —, amb el Mestre del retaule de Guimerà (vegeu les figs. 8 i 9 i compareu les figs. dels àngels). No obstant que els documents que publiquem més endavant (doc. n. 7, nota marginal) ens donen fonament per a afirmar que Ramon de Mur aprengué a pintar al taller de l'Ortoneda, tampoc no podem senyalar cap relació entre els respectius estils. Ja hem indicat abans (pàg. 3) que té també semblances amb el retaule de Cabrera de Mar (fig. 18), en la qual hom observa detalls que, certament, han d'atribuir-se a l'escola del Mestre de Sant Jordi, i per això hom podria pensar en prendre'l com a anella mitjana entre el retaule de Sant Pere i els retaules posteriors al 1430 d'aquest cercle artístic.

3. EL RETAULE DELS SANTS JOANS EVANGELISTA I BAPTISTA

Els documents referents al retaule. - Per a aquest segon retaule tenim documentació més abundant i completa: les capitulacions fetes l'any 1432, una renovació del contracte del 1434 i l'època signada el 1435.

El text de les capitulacions, el publicarem temps enrera a la fulla d'"Art i Lletres" del diari de Tarragona "La Cruz" ¹³, donant-lo com a desconegut. Certament que no havia estat mai publicat; Mossèn Sanç Capdevila el coneixia, com hem explicat, en editar la seva guia de Tarragona ¹⁴, i ell mateix l'havia comunicat al Museu de Vic. No en degué servir cap nota entre els seus papers, o no fou trobada, car en les notícies que dona sobre el nostre pintor en la seva obra pòstuma *La Seu de Tarragona* ¹⁵, s'hi refereix solament d'una manera indeterminada.

¹³ *La Cruz* (Tarragona), núm. del 8-XII-1935.

¹⁴ Pàg. 167-169.

¹⁵ Pàg. III.

Els altres dos documents són inèdits.

Les capitulacions. - Es troben en els folis 19^v-21^r del llibre BL, manual notarial d'Antoni Lencis, i foren signades el 9 d'abril del 1432 (doc. n. 6). El contracte és entre Ramon de Mur, el qual ací ens apareix com domiciliat a Montblanc, els marmessors d'un tal Guillem Singler i els jurats de Vinaixa, per a un retaule dedicat als patrons de la vila, Sants Joans Evangelista i Baptista, en l'obra del qual hom havia d'esmerçar els béns que l'esmentat Singler llegà a l'església de Vinaixa (§ 1).

Es tracta d'un gran retaule, que havia d'amidar 18 pams (= 3'50 m.) d'amplada, per 23 p. (= 4'47 m.) i 20 p. (= 3'90 m.) d'alçària per a les taules central i laterals, respectivament (§ 2).

El document descriu amb riquesa de detalls el retaule encarregat: en la taula central havien d'ésser pintades les figures dels dos titulars (§§ 3 i 12), amb la figura del testador a llurs peus (§ 3); i en les altres taules, escenes de la història dels dos sants; el lloc concret solament és indicat per al baptisme de Jesús i per al Calvari, que havien d'ocupar els dos compartiments superiors de la taula central, (§ 12); les altres escenes havien d'anar distribuïdes en les taules laterals. El contracte no fa cap al·lusió a la predella.

Quant a la història de Sant Joan Evangelista, s'hi indiquen les següents escenes: *a*) martiri de l'oli bullent "ante portam latinam", *b*) exili a l'illa de Patmos i redacció de l'Apocalipsi, *c*) retorn de Sant Joan a Efès i resurrecció de Drusiana, *d*) resurrecció d'un jove, qui havia presa muller pocs dies abans, *e*) aparició de Crist i dels seus deixebles a Sant Joan, amb la predicció d'una propera mort, *f*) últim sermó de Sant Joan, predicat davant la tomba que havia manat excavar dessota l'altar, *g*) davallament de Sant Joan a la tomba i aparició d'una claredat i del manà damunt de la mateixa tomba (§§ 10 i 11).

Referents a Sant Joan Baptista, a més de l'escena ja indicada del baptisme de Jesús, detalla aquestes altres: *a*) l'àngel anunciant a Zacarias que la seva muller concebrà un fill, *b*) visitació de la Verge Maria a Elisabet, *c*) naixement de Sant Joan, *d*) predicació del Baptista al desert, *e*) festí d'Herodes i *f*) degollació de Sant Joan (§ 13).

El contracte també dona detalls de la part arquitectònica del retaule, encara que no siguin gaire expressius: "farà les radortes

doblas entratellades e ben obrades" (§ 6). Als polvorells, — terme que empra per a indicar els guardapols, — hi havia de pintar els escuts de l'abat de Poblet¹⁶, del testador i de la vila (§ 3).

El pintor també és obligat a pintar una cortina, amb el Crucifix al centre i els evangelistes als angles, la qual potser havia de servir per a cobrir el retaule (§ 14). A més a més rep l'encàrrec de decorar el tabernacle de pedra de l'altar (§ 8), el qual havia obrat l'escultor Jordi de Déu l'any 1389, segons consta en una època existent en el mateix arxiu parroquial, la qual publicuem (document n. 1) per ésser inèdita¹⁷. El retaule, doncs, o no tenia predella, cosa poc probable, o la tenia dividida en dues peces per a ésser col·locades una a cada costat del tabernacle de pedra¹⁸.

És interessantíssima l'observació que els contractants fan al pintor sobre la manera de vestir "*les ymages devotament bé e closes e honestes*" (§ 7). El nostre pintor devia ja sentir els afanys renaixentistes i tenia aficions a estudiar i executar el nu, i els marmessors del Singler i els jurats de Vinaixa en el contracte es prevenen prudentment dels seus atreviments.

Hom estipula el preu del retaule en cent quinze florins (§ 15), i com que havia d'ésser pintat a Montblanc, on Ramon de Mur devia tenir instal·lat un taller, el pintor i la seva obra són posats sota la vigilància i control del Degà d'aquesta vila (§§ 1, 4, 5, 7, 15).

Notem, finalment, que Ramon de Mur es lliga als compromisos d'aquest contracte obligant-hi, a més dels seus béns, les persones de la seva mare i de la seva muller (§ 16); la presència de la seva mare, de la qual ell esdevingué procurador després de la mort del seu pare (vegeu el doc. n. 7), fa pensar que aquest, a qui trobem venent la seva casa l'any 1431 (doc. n. 4), degué morir poc després, entre aquesta data i la del contracte que estudiem.

Renovació de les capitulacions. - Ramon de Mur, passat un any després del terme fixat en el contracte, encara no havia pintat el

¹⁶ Durant el temps que passà des d'aquest primer contracte fins a l'any 1435, en què fou firmada l'època, foren abats de Poblet, D. Joan Martínez de Mengücho († 1433) i D. Guillem Queralt, qui renuncià en 1435. L'escut de l'abat Mengücho tenia les armes reials d'Aragó, combinades amb el lleó i el castell. Cfr. J. FINESTRES, *Historia del Real Monasterio de Poblet*, t. III, Cervera, 1736, pàg. 245. Del de l'abat Guillem de Queralt no en dona notícia; devia tenir el de la seva família.

¹⁷ No es conserva cap resta d'aquest tabernacle.

¹⁸ D'una manera semblant com al retaule de Sant Pere de Púbol (fig. 22).

retaule, i els marmessors del Singler i els jurats de Vinaixa, no conformant-se a trencar les relacions amb ell, encarregant l'obra a un altre artista, l'obligaren a renovar el contracte. Aquest segon document (doc. n. 8) es troba en el llibre BÑ, de l'esmentat Arxiu, Manual notarial de n'Antoni Moret, folis 22^r-23^r; està molt mal·lès en la part exterior dels fulls per causa d'humitats sofertes, ço que impedeix de llegir i de reconstruir algunes paraules.

Fou estès i signat pel juny del 1434; hom comença fent constatar que les parts contractants no anul·len els capítols anteriors; el pintor és obligat a prestar solemne jurament davant el batlle de Vinaixa, que complirà les obligacions abans contretes. I si no les compleix serà declarat "*traydor e bara*", segons costum de Catalunya i a fur d'Aragó, excloent que se'n pugui excusar per força o per cap privilegi. Torna a obligar-hi la seva mare i la seva muller, de la qual ací es dóna el nom: Ramoneta; i hom li imposa un fiador, les condicions concretes del qual no podem precisar per culpa de les mutilacions del text; el tal fiador és en Bernat d'Orta de la vila de Prades, que no sabem quines relacions devia tenir amb el nostre pintor.

Tot aquest esforç dels marmessors i dels jurats de Vinaixa per obligar Ramon de Mur a complir les capitulacions, lligant-lo amb penes gravíssimes, morals i materials, demostra llur interès que l'obra fos executada per aquest pintor, el qual devia ésser considerat com un gran artista, i, per altra banda, ens fa entreveure que Ramon de Mur era un veritable geni i home d'esperit bohemí i independent, i que potser, atrafegat també per altres comandes que satisfieien més la seva ambició, anava prenent fama, ensems que de gran artista, de persona informal.

Àpoca del contracte. - Finalment, les capitulacions, de bona o de mala gana, foren acomplertes, i Ramon de Mur lliurà le retaule l'any següent, 1435, i encara amb una colla de setmanes de retard, puix que en el document anterior, hom li imposa com a terme la festa de Carnestoltes, i l'àpoca no és signada fins al dia 22 de juliol.

L'àpoca (doc n. 9), procedent del mateix arxiu de Vinaixa, es troba en el llibre B J, manual notarial d'en P. Tapioles, al foli 81.

Descripció de la taula dels Sants Joans. - Del retaule a què es refereixen els precedents documents no en coneixem més que la

taula central, la procedència de la qual tenim també ben documentada¹⁹. Amida 1'46 × 1'07 m. Conté les figures dels dos Sants (figs. 19 i 20), l'Evangelista a l'esquerra, sostenint el calze amb la serp, i el Baptista a l'altra part, amb l'anyell dessorre un llibre que té en la mà esquerra. El fons és format, en la part inferior, per un senzill mur de carreus, i en la part superior per un cel d'or llis, amb ornamentació de fulles i espigues puntillades.

Les franges del mantell de Sant Joan Evangelista, encara que formant brodats de pedreria, són llises com el fons d'or.

Conserva les columnetes laterals, trenades en espiral.

Quant a l'estil, aquesta taula, pertany de ple al cercle del Mestre de Sant Jordi²⁰.

Identificació de la taula. - Una seriosa dificultat s'oposa a la identificació d'aquesta taula com a peça central del retaule a què es refereixen els documents publicats, i és la manca de la figura del testador Guillem Singler als peus dels sants, tal com les capitulacions exigeixen (doc. n. 6, § 3). Encara que no sigui gaire probable ni puguem confirmar-ho amb cap altre exemple, hom podria pensar en un altre lloc, fora de la taula central per a la col·locació d'aquesta figura; per exemple, la predella o una taula o muntant lateral²¹. De totes maneres, el compliment del contracte en les coses essencials passà per massa vicissituds, per a exigir l'execució d'aquets petits detalls. I no es pot suposar, per altra banda, que en el breu espai de temps que ens limiten la data de les capitulacions i la que hom podria assignar a la taula, independentment de la documentació, els jurats de Vinaixa fessin un altre retaule de la mateixa advocació, del qual pogués provenir la nostra pintura.

Les altres peces del retaule. - Sabem per unes lletres abans citades²², que l'any 1887 es conservaven a l'església de Vinaixa uns fragments d'un retaule de Sant Joan, que és probable que haguessin pertanyut al retaule que ens ocupa; posteriorment desaparegueren i ignorem absolutament on han anat a parar.

Hom ha pensat que haguessin pogut formar part d'aquest re-

¹⁹ Lletra del rector Rd. A. Escalé, del 26-IV-1910 (AHA, correspondència parroquial, Vinaixa).

²⁰ Cf. R. Post, *A History...*, II, pàg. 426, fig. 235.

²¹ Vegeu la disposició del retaule de Sant Pere de Púbol (fig. 22).

²² L'ofici del rector Rd. A. Ferraté, parla de "unos restos de un retablo de San Juan" (AHA, Correspondència parroquial, Vinaixa).

taule cinc taules actualment existents en la col·lecció Brimo de Laroussille, de París²³. Aquestes cinc taules contenen les següents escenes: a) Calvari, que amida $1'12 \times 1'07$ m., b) Sant Joan Evangelista a l'illa de Patmos, c) escena de predicació de Sant Joan Evangelista, d) naixement de Sant Joan Baptista i e) predicació del Baptista al Jordà; les taules b) i d) amiden $0'94 \times 0'87$ m. i les altres dues $0'72 \times 0'67$ m. Però si aquest retaule fou executat en les grans proporcions que exigeixen les mides donades en les capitulacions (doc. n. 6, § 2), cal excloure que les taules b), c), d) i e) n'haguessin format part, car llurs mides corresponen a un conjunt de proporcions més modestes. No hi hauria dificultat per a la taula a), que és un coronament de taula central i que coincideix en amplada amb la taula dels Sants Joans.

Per la mateixa raó cal excloure també que n'hagués format part una predella de la col·lecció Muntadas de Barcelona²⁴, amb escenes dels dos Sants Joans, la qual amida $2'60 \times 0'68$ m. A més, el contracte (doc. n. 6, § 8) parla prou clar del tabernacle de pedra que ja hi havia a l'altar i que exigeix, en tot cas, una predella dividida en dues peces.

Intent de reconstrucció del retaule. - Hom podria pensar en una reconstrucció del retaule a base d'una predella, que, comptant el tabernacle, amidés $3'50 \times 0'90$ m. i de taules laterals de $3 \times 1'20$ m., compostes de sis quadres col·locats dos a dos en tres sèries sobreposades i d'una taula central de $4'57 \times 1'07$ m., amb les tres escenes sobreposades que exigeixen les capitulacions: figures dels Sants, baptisme de Jesús i Calvari. Restarien així vuit quadres per banda, sis a les taules laterals i dues a cada fragment de la predella, per a emplenar amb les escenes indicades en el document, o, en el cas que a la predella hi haguessin figures de sants o escenes de la Passió²⁵, restarien les sis de les taules, en les quals es podria col·locar les escenes que segueixen: a) martiri de Sant Joan Evangelista "ante portam latinam", b) el sant a l'illa de Patmos, c) resurrecció de Drusiana, d) resurrecció d'un jove, e) aparició de

²³ Devem aquestes dades al Sr. J. Sutrà. El professor Post, en l'obra ja citada, vol. II, pàg. 427, i vol. IV, 2, pàg. 552, parla d'aquestes taules i pensa que podrien ésser d'aquest retaule.

²⁴ La *colección Muntadas*, Barcelona 1931, pàg. 29, n. 126.

²⁵ Cosa, de totes maneres, no gaire probable, puix que hom no en diu res en la descripció del contracte (doc. n. 6).

Crist a Sant Joan i predicció de la seva mort, f) predicació de comiat de Sant Joan davant la seva tomba. I per Sant Joan Baptista: a) anunciació de l'àngel a Zacarias, b) visitació de Maria a Elisabet, c) predicació del Baptista a la riba del Jordà, d) festí d'Herodes, i e) degollació de Sant Joan.

Aquesta reconstrucció, sobretot en el cas que no hi haguessin escenes o sants en la predella, els quals no esmenta el contracte, pecaria per donar massa quadres a omplir, en contrast amb la simplificació que solen donar a les escenes els pintors medievals, multiplicant-les en un mateix quadre. A més, els quadres de les taules laterals resultarien massa estrets (0'60 × 0'85 m.).

Una altra reconstrucció podria fer-se, posant dues taules laterals de 3 × 1 m., amb tres quadres sobreposats, separades de la central per amples muntants amb figures de sants, en disposició semblant a la del retaule de Sant Pere de Púbol (fig. 22); els tres quadres, més els dos de la predella, per a cada part, podrien ésser suficients per a contenir, més concentrades i abreujades, les escenes que descriu el document de les capitulacions.

4. ALTRES DADES INTERESSANTS SOBRE EL PINTOR RAMON DE MUR

Documents referents a la família de Ramon de Mur. - A les notícies que sobre Ramon de Mur ens donen els documents a que acabem de referir-nos, podem afegir-ne d'altres no menys interessants sobre la probable pàtria del nostre pintor, sobre els seus pares i domicilis i sobre l'escola on Ramon de Mur féu els primers passos en l'art de la pintura. Les trobem en els documents als quals es refereix Mossèn Sanç Capdevila en la nota sobre aquest pintor, del seu llibre sobre la Catedral de Tarragona²⁶. Es troben en un Manual notarial d'Antoni Verdú, de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, al foli 31.

Són tres actes, de les quals les dues primeres (doc. núms. 4 i 5) porten la data de 15 de febrer del 1431, i fan referència a la venda d'una casa que Ramon de Mur, fuster de Tarragona, pare del nostre pintor, tenia a la plaça del Corral (avui de la Font). Intervenien en la venda, a més de l'esmentat fuster, la seva muller

²⁶ S. CAPDEVILA, *La Seu de Tarragona*, pàg. 111.

Eliscen, i llur fill, del qual hom assenyala el domicili a Tàrrega; el primer document és l'acta de la venda, amb la indicació de les afrontacions de la casa i d'un censal que gravava sobre d'ella a favor d'un beneficiat de la Seu; el segon document es refereix a la manera de fer les pagues per part dels compradors, que havia d'ésser en tres terminis anyals.

L'últim document (n. 7, fig. 36) és l'època de l'acta anterior, que, Ramon de Mur, pintor de Tàrrega, hereu d'en Ramon de Mur, fuster ²⁷, signa en nom seu i de la seva mare Eliscen, de la qual era procurador; porta la data del primer d'octubre de l'any 1433.

Presenta una nota marginal, que condiciona el lliurament de l'època a Ramon de Mur, a la voluntat i llicència del pintor de Tarragona Mateu Ortoneda.

Pàtria i pares d'en Ramon de Mur. - Aquests documents ens assabenten, doncs, que els pares del nostre pintor estaven establerts a Tarragona, on tenien casa pròpia, detall que ens dóna fonament per creure tarragoní Ramon de Mur, o, almenys, que havia fet a Tarragona un llarg sojorn. Ens informen també, amb la indicació de l'ofici del seu pare, que era descendent d'una família de menestrals.

Domicilis de Ramon de Mur. - Remarquem amb interès la indicació del domicili de Ramon de Mur a Tàrrega, que ens confirma plenament la identitat d'aquest pintor i del que signa els contractes per al retaule dels Sants Joans de Vinaixa amb el de Ramon de Mur que signa el del retaule de Sant Pere. Tàrrega devia ésser el seu domicili ordinari, puix que el declara en els seus negocis de Tarragona, mentre que devia ésser solament incidental el de Montblanc, on devia tenir instal·lat un taller pel temps que treballava en aquella comarca.

El primer mestre de Ramon de Mur. - La nota marginal de l'últim document (n. 7, fig. 36), condicionant el lliurament de l'època a la voluntat del pintor Mateu Ortoneda, ens demostra les estretes relacions que lligaven aquests dos pintors, i ens dóna motiu per pensar que Ramon de Mur fou deixeble de l'Ortoneda durant els primers anys de la seva vida artística. Certament que

²⁷ El pare d'en Ramon de Mur havia mort entre 1431 i 1432; vegeu a pàgina 9.

superà el seu mestre, i ja el trobem independent del seu estil i de la seva tècnica en el retaule de Sant Pere de Vinaixa.

5. RESUM CRONOLÒGIC DE LES DADES SOBRE RAMON DE MUR

Resumint i ordenant cronològicament les dades que hem recollit dels documents que portem estudiats, ens queden documentats quinze anys de l'activitat artística d'en Ramon de Mur d'aquesta manera:

<u>Any</u>	<u>Domicili</u>	
1420 (o abans)	Tàrrrega	pinta el retaule de Verdú (doc. n. 3, § 4).
1420	"	contracte del retaule de Sant Pere de Vinaixa (doc. n. 2).
1421	"	contracte del retaule de Sant Miquel de la Guardirolada (doc. n. 3).
1431	"	Intervé en la venda de la casa de! seu pare a Tarragona (doc. n. 4).
1432	Montblanc	Capitulacions per al retaule de Sants Joans de Vinaixa; ja havia mort el seu pare (document n. 6).
1433	Tàrrrega	època de la venda de la casa de Tarragona (document n. 7).
1434	Montblanc	renovació de les capitulacions per al retaule dels Sants Joans (doc. n. 8).
1435	"	època del retaule dels Sants Joans (document n. 9).

II

I. RAMON DE MUR I EL MESTRE DE SANT JORDI

Com plantejem aquest problema. - Hem fet notar més amunt que la taula central del retaule dels Sants Joans de Vinaixa està íntimament lligada amb tota la sèrie de retaules atribuïts al Mestre de Sant Jordi i a la seva escola. Aquesta afinitat ens planteja el problema interessant i apassionador de si Ramon de Mur és aquest pintor anònim autor de la bella taula de Sant Jordi del Museu de Xicago, o bé si solament és un dels deixebles de la seva escola, el qual se n'indpenditzà econòmicament, treballant i signant contractes per compte propi. El professor Post²⁸, a qui

²⁸ CH. R. Post, *A History...*, II, pàg. 393-444; IV, 2, pàg. 542-557; VI, 2, pàg. 541-552.

tant deu la història de la nostra pintura, en estudiar l'obra del Mestre de Sant Jordi li atribueix les composicions més fines i millors i assigna les altres a deixebles i col·laboradors seus; entre les obres que atribueix a l'escola i no al Mestre hi posa la nostra taula dels Sants Joans²⁰. Nosaltres, en canvi, creiem que, sense excloure la intervenció de deixebles i col·laboradors, ha d'atribuir-se al Mestre tot el conjunt d'aquesta vasta producció, i que les diferències artístiques que hom observa en les diverses obres no demostren altra cosa que el camí seguit per Ramon de Mur en formar-se i perfeccionar-se en el seu art, camí que representa, certament, un progrés extraordinari.

Obres atribuïdes al Mestre de Sant Jordi i a la seva escola. - Per a millor situar-nos en el problema que ens proposem d'estudiar, ens serà útil posar davant el nostre esguard totes les obres atribuïdes al Mestre de Sant Jordi i a la seva escola, les quals formen un conjunt molt remarcable³⁰:

- 1) Taula dels Sants Joans de Vinaixa (conservada al Museu diocesà de Tarragona; figs. 19 i 20).
- 2) Retaule de Sant Miquel de Pobla de Cièrvols (conservat al mateix Museu; figs. 23, 24, 25 i 26).
- 3) Predella amb escenes de la Passió (conservada a la Sala Capitular de la Seu de Barcelona; fig. 27).
- 4) Retaule de Santa Magdalena, de Santa Magdalena de Parrella (Torelló) (conservat al Museu Episcopal de Vic; fig. 28).
- 5) Retaule de Sant Llorenç, de Poblet (Museu d'Art de Catalunya, Barcelona, fig. 29).
- 6) Predella amb escenes dels Sants Joans Evangelista i Baptista (Col·lecció Muntadas, Barcelona)²¹.
- 7) Cinc retaules d'un retaule de Sant Joan Baptista i Evangelista (Col·lecció Brimo de Laroushille, Paris).
- 8) Una taula amb el calvari (Col·lecció P. Milà i Camps, Barcelona).
- 9) Retaule de Sant Joan Evangelista i una Santa (Col·lecció Muntadas, Barcelona)²².
- 10) Les taules del retaule de Sant Jordi (la taula central es conserva al Museu de Xicago, les altres al Louvre, Paris; fig. 30).
- 11) Retaule de la Transfiguració (Sala Capitular de la Seu de Barcelona; figs. 21, 31)²³.

²⁰ Vol. II, pàg. 426, fig. 235.

²¹ Cfr. CH. R. POST, llocs citats abans a nota 28.

²² *La colección Muntadas*, pàg. 29, n. 126.

²³ *La colección Muntadas*, pàg. 10, n. 167.

²⁴ Darrerament ha estat instal·lat a la Catedral de Barcelona, a la capella de Sant Benet, després d'una intel·ligent restauració deguda al Sr. J. Sutrà.

Fig. 1

Retaula de Sant Pere, de Vinaixa (1420-21). Museu dioc. Tarragona

(Clixé: Arxlu d'Arqueologia catalana)

Fig. 2

Fig. 3

Détails de la fig. 1

(Clixés: Ars. l'u. Arq. cat.)

Fig. 4

Detalls de la fig. 1

Fig. 5

(Clixès: Arxiu Arq. cat.)

Fig. 6

Fig. 7

Detalls de la fig. 1

(Clixés: Arxiu Arq. cat.)

Fig. 8
Detall de la fig. 1

Fig. 9
Anunciació del retaule de Guimerà. (com. 3-XV).
Museu episc. de Vich (Clixés: Arxiu Arq. cat.)

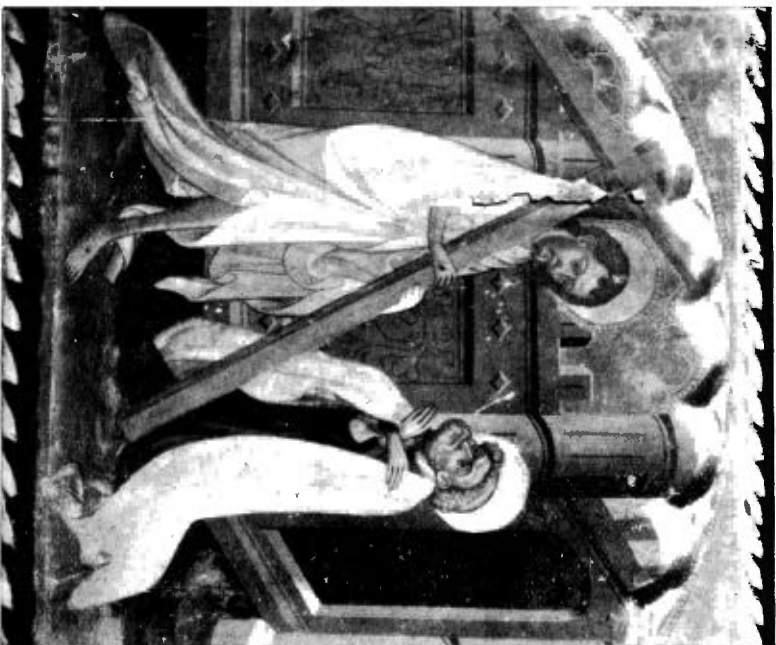

Fig. 10

Detalls de la fig. 1

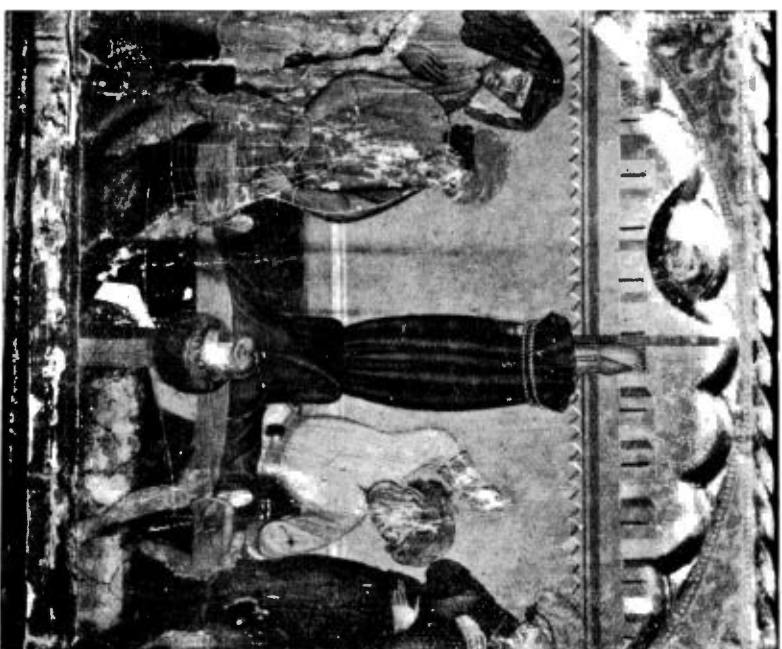

Fig. 11

(Clivés: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 13

(Clixés: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 12

Détails de la fig. 1

Fig. 15

Détails de la fig. 1

Fig. 14

Fig. 16

Fig. 17

Detalls de la fig. 1

(Clixés: Ardu Arq. cat.)

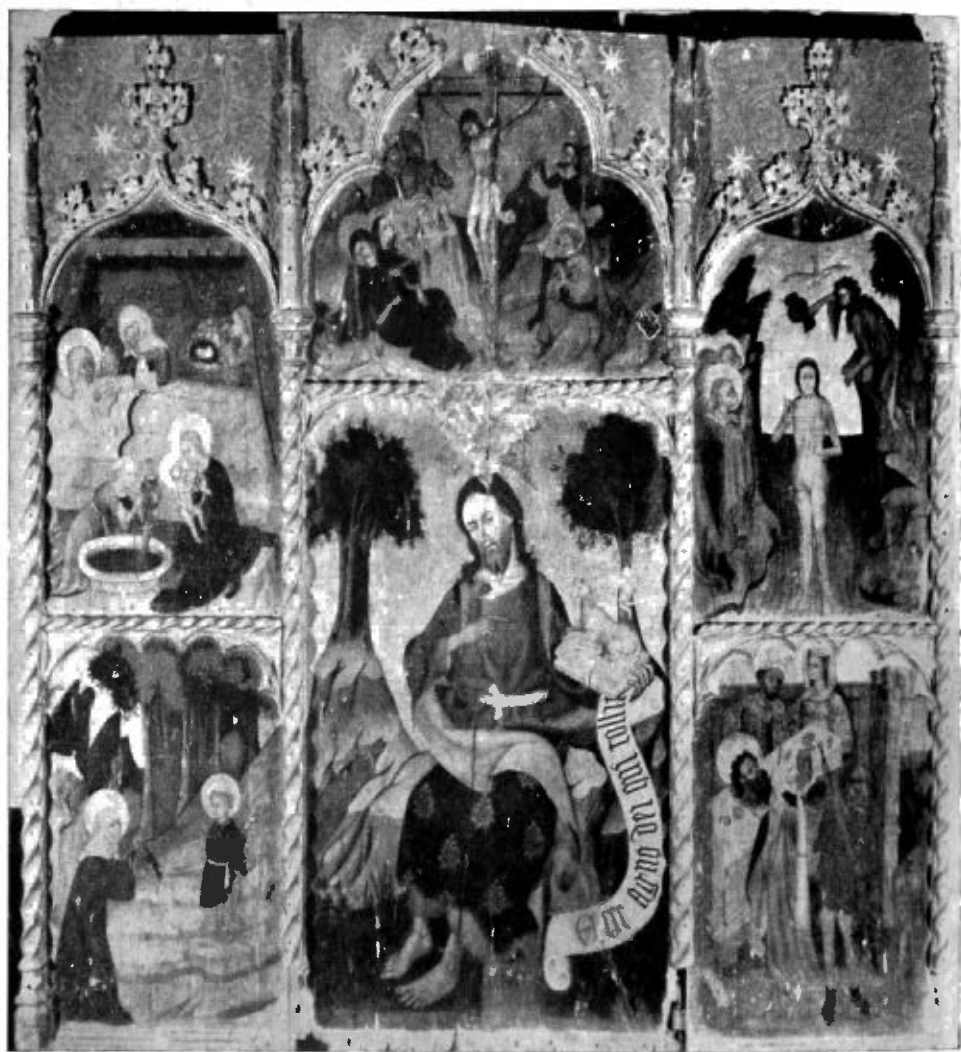

Fig. 18

Retaule de Sant Joan Baptista, de Cabrera de Mar (1421-302), Museu dioc. Barcelona

(Clíxé: Arxiu Arq. cat.)

Fig. 19

Retaule dels Sants Joans Evang. i Bapt., de Vinaixa. Compartiment central
(1434-35). Museu dioc. Tarragona (Clixé: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 20
Detall de la fig. 19

Fig. 21
Retaule de la Transfiguració (entorn del 1445), detall.
Catedral de Barcelona (Clxés: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 22

Retaule de Sant Pere, de Púbol (1440-50) (Clixé: «Arxiu Mas»)

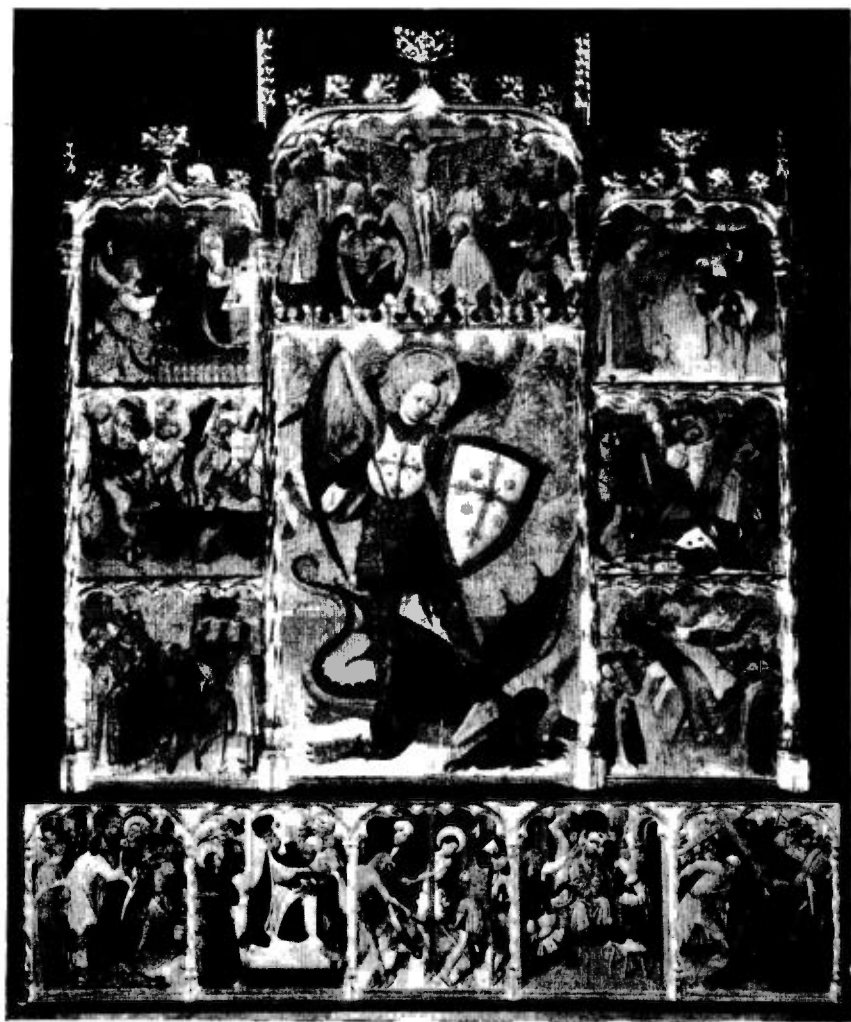

Fig 23

Retaule de Sant Miquel, de Poble de Cièrvols (abans del 1435).

Museu dioc. Tarragona

(Clixé: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 24

Detalls de la fig. 23

Fig. 25

(Clixés: Arxiu Arq. cat.)

Fig. 26
Detall de la fig. 23

Fig. 27
Detall d'una predel·la (1430-35). Sala capitular de la
Catedral de Barcelona (Clixés: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 28

Retaula de Santa Magdalena, de Parrella (1430-35). Museu episc. de Vic

(Clixé: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 29

Retable de Sant Llorenç, de Poblet (1435). Museu d'Art de Catalunya

(Clixé: Arxiu Arq. cat.)

Fig. 30

Taula de Sant Jordi, detall (1450). Museu de Chicago

(Clixé: J. Gudió)

Fig. 31

Retaula de la Transfiguració, detall (entorn de 1445).
Catedral de Barcelona

(Clixé: Arxiu Aru. cat.)

Fig. 32

Retaula de Santa Llúcia, de Cardona (1445-50). Compartiment lateral. Col·lecció Barnola, Barcelona

(Clixé: «Arxiu Mas»)

Fig. 33

Taula de la Resurrecció (1450). Santa Maria del Mar, Barcelona

(Clixé: Arxlu Arq. cat.)

Fig. 34
Detall de la fig. 33 (Clxé: Arxiu Arq. cat.)

- 12) Retaule de Santa Llúcia (col·lecció Barnola, Barcelona i col·lecció Martin Le Roy, París; fig. 32).
- 13) Retaule de Sant Pere (església parroquial de Púbol [Girona]; figura 22).
- 14) Les dues taules de la Resurrecció i de la Pentecosta (Basílica de Santa Maria del Mar, Barcelona; figs. 33 i 34).
- 15) Un díptic de la Santa Faç i de la Verge (Arqueològica Lulhiana, Palma de Mallorca)⁸⁴.
- 16) Retaule de Sant Joan Baptista, de Cabrera de Mar (Museu Diocesà de Barcelona; fig. 18)⁸⁵.
- 17) Retaule de Santa Eulàlia (Col·lecció Muntadas, Barcelona).

Altres obres atribuïdes no són tan clarament característiques de l'escola:

- 18) Retaule de Sant Miquel (església de Castelló d'Empúries).
- 19) Retaule de Sant Andreu (Metropolitan Museum, New York).
- 20) Taules d'un retaule de Santa Caterina (Museu Episcopal de Vic, n. 105).

Obres de data documentada. - De tots aquests retaules i peces de retaule solament tenim datada amb precisió la taula dels Sants Joans de Vinaixa, però hom ha donat també dates aproximades al retaule de la Transfiguració de la Seu de Barcelona i a les dues taules de Santa Maria del Mar.

El retaule de la Transfiguració (figs. 31 i 21) i la capella de la catedral per a la qual fou pintat, es feren a despeses del bisbe de Barcelona Simó Salvador, el qual regí aquesta diòcesi des de l'any 1433 al 1445⁸⁶. Cal situar, doncs, dintre el període esmentat l'obra d'aquest retaule, i encara, potser, després, en cas que la fundació hagués estat feta per disposició testamentària.

Les dues grans taules de Santa Maria del Mar (figs. 33 i 34) formaren part d'un retaule que fou pintat entorn de l'any 1450, com ho demostra el document que estudia Sampere i Miquel⁸⁷, en el qual hom parla del lliurament d'una quantitat al mestre imaginari Maties Bonafè per l'obra de fusteria del retaule de l'altar major.

⁸⁴ Atribució de J. Gudiol.

⁸⁵ Atribució de J. Gudiol.

⁸⁶ M. AYMERICH, *Nomina et acta episcoporum barchinonensium*, Barcelona (1760), pàg. 387; E. FORT I COGUL, *Simó Salvador, bisbe de Barcelona: Butlletí arqueològic* (Tarragona), època III (1929-1933), pàg. 214-223. Cfr. S. SAMPERE I MIQUEL, *Los Cuatrocentistas*, I, pàg. 196-197.

⁸⁷ S. SAMPERE I MIQUEL, *Los Cuatrocentistas*, I, pàg. 267 i sgs. Cfr. B. BASSEGODA, *Santa Maria del Mar*, I, Barcelona (1925), pàg. 219 i 226-228.

Classificació cronològica dels altres retaules. - La datació més o menys concreta dels tres retaules que acabem d'esmentar, ens permet d'establir dues èpoques, entorn de les quals podem agrupar els altres retaules i peces de retaule atribuïts a l'escola, basant-nos en raons d'estil i de tècnica.

La primera època la formem entorn de la data del retaule dels Sants Joans de Vinaixa (1434-1435) la qual ens fixa a més a més un centre geogràfic: Montblanc, Vinaixa i Pobla de Cièrvols, feus del Monestir de Poblet, i el mateix Monestir. Entorn d'aquesta data ha de posar-se, en primer lloc el retaule de Sant Miquel de Pobla de Cièrvols (figs. 23, 24, 25 i 26), l'afinitat del qual amb la taula dels Sants Joans és manifesta i íntima; encara que les soles figures dels Sants Joans no ofereixen gaires punts de comparació amb la de Sant Miquel, de tipus, naturalment, diferent, el marc, la tècnica de la pintura, el decorat del fons d'or, amb idèntics dibuixos de fulles i espigues (fig. 24), convenç de la identitat del taller i de la contemporaneïtat dels dos retaules.

La predella de la Sala Capitular de Barcelona (fig. 27) és de la mateixa època, com ho demostren l'estil i la identitat d'algunes escenes amb les de la predella del retaule de Sant Miquel (presó de Jesús, tribunal de Pilat). El retaule de Sant Llorenç de Poblet (fig. 29), té també a la predella escenes iguals a les dels dos retaules precedents (tribunal de Pilat, coronació d'espines, camí de la creu), però amb algunes variants. El conjunt d'aquest retaule és millor i més apropiat als caràcters i temps dels retaules que agruparem en segon lloc.

Així mateix cal considerar dels volts de la data 1434-1435 la predella de la col·lecció Muntadas, les cinc taules de la col·lecció Brimo de Laroushille, de París, i el retaule de Santa Magdalena (fig. 28) del Museu Episcopal de Vic³⁸, en tots els quals hom observa els mateixos tipus de personatges i la mateixa tècnica, particularment en els fons d'or, en les franges dels vestits, nimbes i altres detalls, que són sempre sense relleus³⁹.

El segon grup, podem establir-lo dintre l'època que ens limiten les dates dels retaules de la Transfiguració i el de Santa Maria

³⁸ Post data el retaule de Santa Magdalena d'entorn de l'any 1450: *A History...*, II, pàg. 428.

³⁹ En aquesta classificació tenim en compte només les obres més característiques de l'escola, i les que hem pogut estudiar detalladament.

del Mar, a saber, entre els anys 1440 i 1450. D'aquest període són el retaule de Sant Pere de Púbol (fig. 22), el de Santa Llúcia (figura 32) i les taules de Sant Jordi (fig. 30)⁴⁰. Indubtablement que uneix totes aquestes obres una estretíssima afinitat estilística, que té per denominador la delicadesa i finor de la taula de Sant Jordi i la maduresa artística de les taules de Santa Maria del Mar. A més a més, és comú als retaules d'aquest grup la tècnica dels estofats d'or en els fons, nimbes, franges dels vestits i en altres detalls, com en el cos del drac de Sant Jordi i en les armadures dels soldats i en les cadenes del sepulcre de la taula de la Resurrecció de Santa Maria del Mar; detall de tècnica, que concorda perfectament amb aquest període que s'apropa cap a la meitat del segle xv⁴¹.

2. RAMON DE MUR ÉS EL MESTRE DE SANT JORDI

Fonament de la nostra hipòtesi. - Els autors que han estudiat l'obra del Mestre de Sant Jordi, no tenint en compte la diferència cronològica que hem establert entre els dos grups d'obres amb l'ajut de les dades recollides en els documents que hem estudiat, determinen l'obra del Mestre i la distingeixen de la dels seus deixebles, a base de l'aproximació o allunyament de les formes, tipus, esperit i finor, respecte a les taules de Sant Jordi. Nosaltres, però, fonamentats en aquesta prioritat de temps, que hem assignat a les pintures del primer grup, podem atribuir-les al mateix Mestre, explicant les diferències que van des del retaule de Santa Magdalena, que ens inclinem a creure anterior al dels Sants Joans — fins a les taules de Santa Maria del Mar, — que representen, sens dubte, la fase més madura del Mestre⁴², — per un progrés extraordinari de Ramon de Mur en el seu art; progrés, que, per altra banda, no representa pas la distància enorme que va del retaule de Sant Pere de Vinaixa al dels Sants Joans.

Ramon de Mur apareix en el retaule de Sant Pere com un pintor original i ben caracteritzat dintre l'estil amb què allí es manifesta. Ningú no hauria endevinat, si els documents no ho ense-

⁴⁰ Post, *A History...*, II, pàg. 393-402, assigna a la taula de Sant Jordi la data aproximada del 1450.

⁴¹ Cfr. J. GUDIOL, *Nocions d'Arqueologia sagrada catalana*, II, Vic (1933), pàg. 519.

⁴² Cfr. CH. R. POST, *A History...*, VI, 2, pàg. 542.

nyessin, que aquesta obra representa una primera fase en la seva vida artística i no un camí ben avançat cap a un terme de formació, que pogués, sí, perfeccionar-se, però no variar essencialment la seva orientació i formes d'expressió. I, de fet, els canvis que s'operaren en l'art del nostre pintor durant els tretze o catorze anys que passen fins al retaule dels Sants Joans, són radicalíssims i el seu perfeccionament és extraordinari. Posat en aquest moviment ascensional tan interessant, no serà impossible ni estrany que Ramon de Mur arribi, en els quinze anys que segueixen, al grau de perfecció que tant admirem en els seus retaules de la Transfiguració, de Santa Llúcia, de Sant Jordi i de Santa Maria del Mar.

3. ALTRES ARGUMENTS A FAVOR DE LA NOSTRA HIPÒTESI

Altres indicis i congruències donen major força encara a la nostra hipòtesi de la identitat entre Ramon de Mur i el Mestre de Sant Jordi:

Comparació de la taula dels Sants Joans amb el retaule de la Transfiguració. - Nosaltres creiem sense cap dubte que el retaule de la Transfiguració és una obra directa, no solament del taller del Mestre de Sant Jordi, sinó de la seva mateixa mà. N'hi ha prou, per a avalar aquest judici, amb la comparació de detalls, com els típics panorames i escenes secundàries (figs. 30 i 31). Doncs bé, el pintor del retaule de la Transfiguració fou el mateix que, uns anys abans — potser quatre o cinc, — pintà la taula dels Sants Joans. La testa de l'Evangelista, a més de la mateixa tècnica, té la fessomia mateixa que la figura d'aquest apòstol tantes vegades repetida en el retaule de la Transfiguració⁴⁸; compareu, sinó, les figs. 20 i 21. Ací, en el retaule de la Sala Capitular de la Seu de Barcelona, el tipus de Sant Joan Evangelista no és creat, sinó que és el perfeccionament del tipus que coneixem per primera vegada en la taula de Vinaixa; i això explica perfectament per què en aquesta taula la testa de l'Evangelista no és tan segura ni tan plena de vida, apart que la posició del Sant, isolat, i representat com a invocació en la taula central d'un retaule, comporta una

⁴⁸ Cfr. CH. R. POST, *A History...*, II, pàg. 426; creu que el mateix mestre que pintà el retaule de la Transfiguració és l'autor de la taula dels Sants Joans.

actitud hieràtica, mentre que en les diverses escenes del retaule de la Transfiguració li correspon una expressió d'activitat i de moviment.

La testa de Sant Joan Baptista, encara que no trobi una repetició en els models del retaule de la Transfiguració, és digna del Mestre, el qual sabé produir tanta varietat de tipus en les seves composicions.

Certament que el conjunt de les figures, més aviat poc proporcionades en llur altura, no lliga gaire amb el Mestre i amb la seva escola; però no oblidem que la documentació d'aquest retaule (vegeu pàgs. 9-10) ens demostra que Ramon de Mur el pintà de mala gana i potser estant atrafegat amb altres comandes més honroses.

Comparació del retaule de Sant Miquel amb les taules de Sant Jordi. - Una conclusió semblant a la que hem tret de la comparació de la taula dels Sants Joans amb el retaule de la Transfiguració, la podem obtenir de la comparació amb les taules de Sant Jordi, del retaule de Sant Miquel de Pobla de Cièrvols, el qual creiem indiscutiblement de Ramon de Mur.

Observa el professor Post⁴⁴ que les relacions entre el retaule de Sant Miquel, la predella de la Sala Capitular de la Seu de Barcelona i les taules de Sant Jordi (figs. 23 a 27 i 30), són tan estretes, que no dubta d'afirmar que aquestes i la dita predella eren conegudes del pintor del retaule de Pobla de Cièrvols: la cuirassa blanca de Sant Miquel i el drac són com a la taula de Sant Jordi; els tipus dels variats personatges de la predella de Sant Miquel repeteixen els de la predella de Barcelona i els de la taula del martiri de Sant Jordi. El compartiment amb l'episodi de Sant Rafel i Tobias (fig. 25), continua l'esmentat professor, pot rivalitzar amb el mateix Mestre de Sant Jordi, encara que no sigui idèntic amb ell. Però Post fa aquests raonaments sota l'influx de l'error cronològic que hem desfet amb la publicació dels nostres documents dels quals es dedueix amb certesa que el retaule de Sant Miquel és anterior al de Sant Jordi; i les diferències que nota en el retaule de Sant Miquel no es deuen a altres causes que a aquesta precedència cronològica i al perfeccionament progressiu del Mestre.

El cercle geogràfic Montblanc-Vinçaxa-Pobla de Cièrvols-el

⁴⁴ CH. R. POST, *A History...*, II, pàg. 410-414.

Monestir de Poblet. - L'observació, que judiquem molt important sobre el cercle geogràfic, en el qual hem inclòs alguns dels retaules classificats en el primer grup, confirma encara més la nostra hipòtesi; car ens demostra que Ramon de Mur, qui signà els contractes de Vinaixa, i que pintà a Pobla de Cièrvols, una i altra feus de Poblet, — com ho són també Verdú i Tàrrega, on el trobem temps abans, — que el mateix Monestir sollicita per al retaule de Sant Llorenç, i que se'ns presenta, per tant, com a protegit del poderós cenobi, no és un deixeble secundari sinó un Mestre de nom i de vàlua.

El bisbe de Barcelona Simó Salvador i Ramon de Mur. - Les circumstàncies del retaule de la Transfiguració de la Seu de Barcelona ens proporcionen una altra congruència a favor nostre. Aquest retaule fou encarregat per a la capella de Sant Salvador, — avui de Sant Sever, — de la Seu esmentada, capella que manà construir, a despeses seves, el bisbe Simó Salvador, el qual fou contemporani i gairebé compatrici de Ramon de Mur, puix que havia nascut a la Selva del Camp ⁴⁵. Seria ben possible, doncs, que hagués conegut el nostre pintor i, fins i tot, que l'hagués protegit, i, que en emprendre aquesta obra o en disposar-la, si la seva fundació hagués estat testamentària, l'hagués designat per a pintar el retaule.

Les tendències renaixentistes de Ramon de Mur. - Un altre detall podem adduir encara corroborant la nostra opinió. Ja hem fet remarcar en les capitulacions per al retaule dels Sants Joans aquesta interessant observació referent als vestits de les imatges: “e visirà les ymages devotament bé e closes e honestes” (doc. n. 6, § 7). Ramon de Mur devia haver sentit ja les tendències del Renaixentisme i cultivava el nu, amb cert escàndol de la gent de la seva època. Precisament, doncs, trobem aquesta tendència sovint exterioritzada en les obres que atribuïm al nostre pintor; és cert que sense abusar-ne massa, i en figures que la història representada exigia despullades, però executant el nu amb estudi acurat i evident complaença, com en diversos compartiments del retaule de Poblet (fig. 29), en la taula del martiri de Sant Jordi, i en el Crist de la Resurrecció de Santa Maria del Mar (fig. 33), per no recordar sinó els exemples principals.

⁴⁵ E. FORT I COGUL, *Simó Salvador, bisbe de Barcelona: Butlletí arqueològic, època III (1929-1933)*, 214-223.

4. CONCLUSIÓ

Ajudats per les dades que ens proporcionen els documents que publiquem en la primera part d'aquest treball, hem pogut documentar quinze anys de l'activitat artística del pintor Ramon de Mur. Amb les conclusions a què ens porten les consideracions de la segona part, podríem reconstruir-ne fins a trenta: tota la vida artística d'un home. No coneixem cap altra pintor de l'època d'or de la nostra pintura més documentat.

Ramón de Mur nasqué probablement a Tarragona, on vivien els seus pares, senzills menestrals.

Aprendria probablement les primeres lliçons de pintura al costat del pintor tarragoní Mateu Ortoneda, a qui excel·lí ben aviat pel seu privilegiat geni.

Independent i amb estil propi i personal, pintà a Tàrrrega entorn de l'any 1420. D'aquesta època no coneixem més que el retaule de Sant Pere de Vinaixa, però tenim notícies d'altres dos, dedicats a Sant Miquel, de Verdú i de la Guardiollada. Aquesta època artística de Ramon de Mur forma un grup estilístic ben distanciat dels de la resta de la seva producció.

Entre l'any 1420 i el 1434 s'opera un canvi profundíssim en l'art de Ramon de Mur, difícil d'explicar amb les dades de què ara disposem. Hom parla d'elements de l'escola valenciana en el seu nou estil⁴⁶; qui sap si les relacions del nostre pintor amb Simó Salvador, que fou ardiaca de València abans d'ésser nomenat bisbe de Barcelona, podrien donar alguna llum en aquest problema. Hom parla també de fortes influències flamenques en aquest novell aspecte del seu art⁴⁷; ¿és que tingué realment contactes amb els mestres flamencs, que, com Van Eyck, viatjaren en aquells temps per les nostres contrades?⁴⁸

Entre els anys 1430 i 1435, sabem de Ramon de Mur que tenia domicili a Tàrrrega i a Montblanc; a Montblanc pintà els retaules de Sant Miquel de Pobla de Cièrvols i dels Sants Joans de Vinaixa.

⁴⁶ J. GUDIOL, *Arqueologia sagrada catalana*, II, pàg. 536.

⁴⁷ S. SAMPERE I MIQUEL, *Los Cuatrocentistas*, I, pàg. 275-276; CH. R. POST, *A History...*, II, pàg. 415.

⁴⁸ Per la qüestió de les influències de l'art de Van Eyck, en els pintors catalans, vegeu S. SAMPERE I MIQUEL, *Los Cuatrocentistas*, vol. I, pàg. 207-216.

Aquests anys degueren ésser de gran activitat i moviment: pintà a més el retaule de Santa Magdalena, i els retaules dels quals formaren part la predella de la Sala Capitular de la Seu de Barcelona, la predella de la col·lecció Muntadas i les taules de la col·lecció Brimo de Laroushille, de París; la mort del seu pare devia ajudar a complicar les coses; trenca la paraula donada als jurats de Vinaixa i és acorralat per llurs insistències i obligat amb tota la força de les lleis divines i humanes a complir les capitulacions del retaule dels Sants Joans.

El seu estil i tècnica segueixen un progrés interessantíssim; Ramon de Mur és sol·licitat per a comandes altament honoroses: el Monestir de Poblet, amb el qual el veiem tan estretament relacionat, puix que sempre el trobem treballant en els dominis d'aquest cenobi, li encarrega el retaule de Sant Llorenç; el bisbe de Barcelona Simó Salvador el crida per a l'obra del retaule monumental de la Transfiguració. A Barcelona, segurament, pinta els bellíssims retaules de Sant Pere de Púbol, de Santa Llúcia i de Sant Jordi, i culmina la seva extraordinària producció amb el gran retaule de Santa Maria del Mar, del qual queden les dues taules de la Resurrecció i de la Pentecosta.

Reconeixem el nostre atreviment en portar endavant la hipòtesi de la identitat d'en Ramon de Mur amb el Mestre de Sant Jordi. Però la importància d'aquest Mestre, l'interès de la documentació que publiquem i la força que ens fan les consideracions exposades, són massa temptadores perquè poguéssim deixar de defensar-la. Solament la troballa de la documentació de les obres atribuïdes per tothom al Mestre de Sant Jordi podrà dir la última paraula en aquest interessant problema.

APÈNDIX DE DOCUMENTS

I

Vinaixa, 17 març 1389.

Àpoca firmada per Jordi de Déu, escultor, sobre el tabernacle de l'església de Vinaixa.

.xvii. die martii anni .m.cclxxxix.

Quod ego Jorgius Dei magister lapicida, habitator Terracone, confiteor et in veritate recognosco quod habui et numerando recepi per manus Dominici Maçana et Dominici de Castronovo e Gi. Corbera et Bernardi Riba juratorum loci de Avinaxia in anno presenti omnes illos quodraginta florenos auri de Aragonia, ratione cuiusdam tabernaculi quod operatus fui in ecclesia dicti loci in altari majori Beati Johannis. Unde renuncio omni exempcioni dictorum quodraginta florenorum a vobis non habitorum et non receptorum ex causa predicta, facioque vobis et vestris finalem apocham de soluto ac de recepto, volens tamen quod omnes apochas per nos vobis facta seu finita sint per presentem nulla irrita adque vana.

Actum ut supra. Testes Laurencius Micó, presbyter et Mateus Petri de Montealbo.

Arxiu parroquial de Vinaixa, llibre AK = liber notarum Guillelmi Messa-guer, fols. 40r-40v.

2

Vinaixa, 29 octubre 1420.

Contracte per al retaule de Sant Pere de Vinaixa.

.xxviii. mensis octobris.

1) Noverint universi quod ego Raymundus de Mur, pictor, habitator ville de Taregua, convenio vobis Petro Fferrarons, lapicida, loci de de Vinaxia, facere unum reataule trium tabularum, videlicet mediam decem palmorum, laterales novem palmorum, de latitudine vero octo palmorum.

2) Quod quidem reataule promito facere juxta capitula per me vobis tradita ac formam sive mostre.

3) Promito vobis eciam dare perfectum dictum reataule et positum in festo beati Petri mensis junii.

4) Confiteor autem habuisse et recepisse a vobis dicto Petro centum solidos barchinonenses secundum pacta, quos michi tradidistis de precio dicti reataule, quod sunt viginti septem florenorum boni et recti ponderis.

5) Omnia supradicta promito attendere et complere sub obligatione omnium bonorum meorum et juro per Dominum Deum et eius sancta quatuor evangelia corporaliter a me tacta omnia et singula supradicta tenere et observare, attendere et complere et non contravenire, renunciando omni juri contra predicta venienti.

6) Et ego dictus Petrus Fferrarons promito solvere dictos viginti septem florenos solucionibus in pactis vel capitulis, quos vos dictus Raymundus de Mur tradidistis michi vestra manu propria scriptis.

7) Quod fuit actum ut supra. Sig~~X~~num mei Raymundi Mur qui hoc laudo, concedo et firmo.

8) Testes hujus rey sunt discretus Petrus Tapioles, loci de Vinbodí et discretus Johannes Manresa de Monte albo, presbiteri.

Arxiu parroquial de Vinaixa, llibre BB = liber notularum a Raymundo Montornes, fol. 58v.

3

Guardiolada, 15 juny 1421.

Contracte del retaule de Sant Miquel de Guardiolada.

Diumenge a .xv. de juny, any .m.cccxxi.

1) Avinença estada feta entre los honrats Jurats del loch de la Guardiolada, d'un retaule de monsenyor Sent Michel.

2) Primerament: Lorenç Barberà, Arnau Mas, Jaume Fiter, Johan Ladó, jurats l'any present, amb mi Ramon de Mur, pintor de la vila de Tàraga, sobre lo, Deu volent, dit retaule de mon senyor Sent Michel, lo preu del qual són trenta e tres florins d'or d'Aragó e de bon pes, dels quals trenta e tres florins me prometen de donar de present, sinch florins e de ci a Santa Maria d'agost los altres sinch, e lo restant de tota la quantitat com lo dit retaule serà acabat. Axí metex promet lo dit Ramon de Mur dar acabat lo dit retaule de ci a Cinch-quagésima primer vinent.

3) Item promet lo dit pintor de fer lo diç retaule d'alt la peça del mig, comprenent-hi lo banch, dotze palms, e aço palms del dit mestre; e les foranes d'alt, comprenent hi lo banch, deu palms e mig, e d'ample nou palms, e assò són les dites mides del retaule d'alt e d'ample.

4) Item promet lo dit pintor de fer lo dit retaule tal com lo que yo fiu an Arbones de Verdú, amb filoles planes e arxets e replants; tot l'abre que's segueix per via de tala, e de colors e d'or e d'atzur d'Acre bo e fi.

5) Item promet lo dit pintor de fer lo dit retaule de bona fusta de pi bona e secha. Axí metex promet de fer en mig la ymaya de mon sènyer Sent Michel; dalt en la punta lo Crucifix, Maria e Joan; en les foranes tres stòries a cada part de mon sènyer Sent Michel, que los dits jurats voldran; hi en lo banch promet de fer miges hymayes set: la Pietat, Maria e Johan, en les altres cares Sent Pere, Sent Pau, Senta Catherina, Senta Pellonia.

6) Item promet de daurar lo dit retaule de bon or de florí de Florença e de bon adzur d'Acre bo e fi e totes les colors bones e fines.

7) Item sia la ymaya de Sent Michel armat, lo mentel d'atzur d'Acre ponpolat d'aur; en tot loch on Sent Michel serà, sia armat ab son mantel d'adzur; emperò si hi havia loch que Sent Michel no's mirés qu'es d'anar armat, que sia remés al dit pintor de fer-lo d'aquesta color que vist serà faedor a el.

8) Item vol lo dit pintor que quan lo dit retaule serà acabat, los dits yurats lo s'en ayen a dur a lur cost e messions e son risch; e lo dit pintor aya éser al posar del dit retaule, emperò que los demunt dits yurats ayen a pagar les coses que necessari seran a posar lo dit retaule.

9) Item promet lo dit pintor de fer guardapols entorn lo dit retaule ab fulodíes de colors ab les senyals que los dits yurats voldran.

10) E per aquestes coses atendre e acomplir, asseguran totas las parts primerament lo dit pintor en après promet que farà firmar sa muller, e axí metex yurant totes les dites coses e per consemblant metex yuraren e fermaren los desus dits yurats.

11) Item rebí yo Ramon de Mur lo dia metex sinch florins per la demunt dita rahó.

12) Testes hujus rei sunt discretus Berengarius Venrel et J. Carbonell et Bonanatus ... et Jacobus Boras.

J. SEGURA, *La Veu de Montserrat* (1895), 27; S. SAMPERE I MIQUEL, *Los cuatrocientistas catalanes*, II, Barcelona (1906), apènd. VIII, pàg. xiii-xiv.; cfr. pàg. 248-253 i vol. I, pàg. 120-122.

4

Tarragona, 15 febrer 1431.

Acta de venda de la casa del pare de Ramon de Mur, situada a la plaça del corral a Tarragona.

Die jovis, .xv. februarii.

Quod nos Raymundus de Mur, fusterius, et Elicsen, ejus uxor, cives Terracone, ac Raymundus de Mur, pictor, habitator ville Tarrege, eorum filius, ex certis scientiis nostris, per nos et nostros heredes et successores quoscumque, vendimus et titulo venditionis tradimus et concedimus vobis Anthonio Giner, bracerio, et Anthonie eius uxori, civibus Terracone, et vestris et quibus velitis, perpetuo, pretio decem octo librarum barchinonensium terni, de quibus etc. Super quibus etc. Quoddam hospitium nostrum situm in platea corrali civitatis Terracone, confrontatum cum hospitii Anthonii March et Ffrancisci Ginaltrull, et a parte retro cum muro civitatis et a parte ante cum dicta platea corrali. Et tenetur per Petrum de Prenafeyta, beneficiatum in Sede Terracone, ad censum decem octo solidorum quolibet anno solvendum in festo Natalis Domini. Supradictum autem hospitium superius etc. Salva fidelitate etc. Et salvo etc. Sicut nos etc. Sic ipsum etc. Et sit de posse etc. Et in posse etc. Sine omni etc. Si vero etc. Scienter etc. Et nos et nostri actores etc. Et de firma ac legali evictione etc. Et de restitutione *ita quod sine contradictione etc.*^a Et de evictione etc. Obligantur etc. Et quilibet etc. Ita quod alter etc. Et super his renunciemus nove etc. Et specialiter ego dicta Elicsen renuncio velleyani, jurans, etc. Actum ut supra.

Testes Johannes Cerdà, barbitonsor et Petrus Jover, textor, cives Terracone.

Testes firme dicte Elicsendis fuerunt Ffranciscus Marti et Anthonius March, fusterii, civitatis Terracone, que firmavit .xxiiii. februarii, anno predicto.

Ego Thomas Talavera, rector ecclesie ...^a de Passenant, procurator discreti Gabrielis Adciron, beneficiati in Sede Terracone de beneficio Sancti Salvatoris, instituto per quondam honorabilem Johannem Ponts, presentem venditionem laudo, approbo et firmo, salvo semper in omnibus jura dicti beneficii.

Arxiu Històric Arxidiocesà, Tarragona, Manual notarial de R. Verdú, foli 31.

^a tatxat.

5

Tarragona, 15 febrer 1431.

Sobre la manera de fer les pagues, ajuntat al de venda de la casa del pare de Ramon de Mur.

“In alio documento dictus Anthonius Giner et Anthonia eius uxor firmarunt instrumentum debitorium debitorium (sic) dicto Raymundo de Mur seniori, de dictis decem octo libras, quas promiserunt solvere per soluciones sequentes, videlicet, hinc ad primam dominicam nundinarum Terracone proxime venturarum intus civitatem Terracone, sex libras, et, a dicta dominica ad unum annum continue sequitur, alias sex libras, et restantes sex libras per totum annum ex tunc continue et ab ultimo termino sequitur, etc. Sub pena tertii, etc. Et salario .v. solidorum pro curiis, etc. Et ipsa Anthonia certiorata, etc. Renun. etc. Jur. etc. Largo modo consistentes quantum nomine precario etc. Actum ut supra.

Testes predicti.

Arxiu Històric Arxidiocesà, Tarragona, Manual notarial de R. Verdú, foli 3r.

6

Vinaixa, 9 abril 1432.

Capitulacions per al retaule dels Sants Joan Evangelista i Baptista de Vinaixa.

[fol. 19v] Jhesus.

1) En nom de nostro Senyor Deus Jhesu Christ e de la gloriosa verge Madona Santa Maria e dels beneys patrons Sent Johan Evangelista e Bartista. Sagueixan-sa los capitols fets sobra la convinensa del reataula, lo qual lo honrat en Ramon de Mur, pintor de la vila de Muntblanch, Deus volent, farà en lo altar maior de la sgleya de Vinaixa, de una part; e en Lorenc Fuster e Pasqual Fuster, del dit loch de Vinaxa, com a mermassos de la ànima d'en Gemó Singler quondam, lo qual Deus e la sua anima ha feta hereva e la dita sgleya, per obs de una joya, per la qual joya los dits mermessós de voluntat e consentiment del honrat lo deguà de la dita vila de Montblanch han delliberat ésser fet lo dit reataula, e los honrats en Johan Aymar, Anthoni Vaciana e Lorenc Fuster, jurats l'any present del dit loch, en

tant com la vila los ha donat loch ab certs concellers de fer compliment e ajuda al dit reataula, posat cas que los bens de la dit *gm*^a marmassoria del dit Gemó no bastassen, d'altra part.

2) Et primo, lo dit Ramon de Mur, pintor de la vila de Montblanch, emprèn e promet fer un reataula en lo autar maior de la sgleya de Vinaxa, de ampla de devuyt palms e les dues taules foranes de altaria de vint palms e la taula migana de altaria de vint e tres palms.

3) Item lo dit Ramon de Mur promet fer lo dit reataula de las invocacions de Sent Johan Babtista e Evangelista, dels quals ha a ffer dues ymages en la taula migana grans, ço [és] una *dels*^a de quescú dels dits dos Sants; les altres instòrias farà a conaguda e ordinació del honrat fare Pere de Valldaura e del rector de la dita sgleya, ab tres senyals en quescú dels polvorells [fol. 20r] ço és lo primer del reverent don abat de Poblet, lo altro del dit Guillem Singler, lo altro del dit loch de Vinaxa, e farà una ymage patita del dit Singler en los peus de las dites dues ymages de Sent Johan.

4) Item promet que metrà fusta en lo dit reataula neta e bona, a conaguda e juy del honrat lo deguà de la vila de Muntblanch.

5) Item més promet lo dit Ramon, que si a colpa de la fusta o del dit pintor, vel als, dins spay de un any après saguent del dia que posat serà en lo dit altar lo dit reataula, se fania o's descobria, tornerà, smenarà e repararà aquell a son cost e mació, a conaguda del dit honrat lo deguà de la vila de Muntblanch.

6) Item més promet que farà les radortes doblas entratellades e ben obrades.

7) Item més promet que metrà bon or e fi e necessàriament en los lochs que raonablement, a bellesa del dit reataula, serà mester, e metrà fin azur e altres colós fines e bones, compassades, e vistrà les ymages devotament bé e closes e honestes e *devotes*^a de les dites colós necessàries, a conaguda del dit honrat lo deguà.

8) Item promet que daurarà, pintarà e adobarà lo tabernacle del dit autar, que ja hi és de pedra, bé a son cost e massió, exceptat de mengar e de beura.

9) Item lo dit Ramon de Mur més promet haver fet e posat lo dit reataula de la primera vinent festa de Sent Johan *babtista*^a de juny a un any.

10) Item farà la una instòria de Sent Johan Evangelista, ço és, com lo imparador Domicià, ante portam latinam, lo menà metre e bullir en lo vaxell del oli, e com axí sens lesió alguna; e com lavores

^a tatxat.

lo emparador lo relleguà en la illa de Petmos e com aquí scrivi lo Apocalipsi.

11) [fol. 20v] Item com mort lo imparador tornà Efesum e com ressucità la dona apellada Drusiana. Item com ressucità lo jova lo qual portaven soterrar, qui havia presa muller .xxx. dies havia. Item com fou de edat de .xcix. anys, com Jhesuchrist li aparech ab los dexeables e li dix: veni dilecte mi ad me quare tempus est ut in mensa mea cum tuis fratribus epuleris, e com Sant Johan lo volgué seguir, Jhesu Christ li dix: atura, car dimenga vindràs. Item com lo dit dimenga ell convocà lo pobla e predicave'ls, e com hagué fet fer la tomba desots lo altar e après que hagué prehicat, s'en devallà dins la tomba e com feu grans adeu, e après com la gran claradat devallà sobra ell e la dita tomba que negú no'l pogué veura. E com après la dita claradat sa partí e la dita fossa atorbaran *plena*^a plena de manà.

12) Item farà la taula del mig ab les dites dues ymages grans dels dits Sent Johan Evangelista e Bartista e en la casa desús sobra les dites dues ymages farà lo baptisma de Jhesu Christ e en la summitat de la dita taula farà lo Crucifix.

13) Item farà en la terça taula forana com l'angel nuncià a Zacarias que la muller sua concebria, e con la Verga Maria bench veura la mara de Sent Johan estant prenyada, e quan nasqué, com la Verga Maria lo levá de terra *après com*^a e com Çacarias cobrà la paraula. Item com preicava en lo desert. Item com Erodes, a petició de la filla belladora *li donà*^a atorgà lo cap de Sent Johan a la dita filla, e com *lo li promes*^a e après lo feu scapsar e trames a la mara de la infanta lo seu cap.

14) Item que hage a pintar la cortina ab crucifixi en lo mig e .iiii. evangelistes per los corns.

15) Item, los dits marmessós prometan donar al dit Ramon de Mur per lo preu del dit reataula cent e [fol. 21r] quinza florins per les dites coses . . . *excepta que los dits mermassós hagen a fer portar aquell a Vinaxa*^a e faran portar aquell, après que sia fet, a Binaxa e paguaran la fusta del bastiment per posar e la clavó e la massió stant en lo dit loch, la qual lo rector ha promesa pagar. Los quals .xcv. florins paguaran en les pagues saguents, ço és, vint florins en lo comensament e, après que lo reataula serà enguixat *e's pintarà*^a, sagons que lo dit Ramon de Mur procehirà en la obra, a conaguda del dit honrat lo deguà li hagen a fer les altres pagues.

16) Item lo dit Ramon de Mur promet donar bona saguratat als dits mermassós e als jurats de complir e fer complir lo dit reataula

^a tatxat.

en cas de mort o de infirmitat, sagonz los dits capítols, e que tindrà la fusta e obra per los dits jurats e mermassós, e aquella no alienarà sots pena de cent florins, per les quals coses obliguarà tots sos bens e derà per fermanses e prinsipals insolidum e per lo tot, la dona mara sua e sa muller.

17) Die .viii. mensis aprilis.

Dictus Raymundus de Mur, pictor, ville Montis albi, parte ex una, et Laurencius Fuster, Paschasius Fuster, manumissores Guillelmi Singler, quondam, et Johannes Aymar, Anthonius Vaciana et dictus Laurencius, ut jurati anno presenti, parte ex altera, firmarunt dicta capitula prout jacent, et dictus R(aymund)us obligavit omnia bona sua et dedit fideiussores et prinsipales solutores.

18) Et dicti manumissores et jurati obliguarunt bona manumissorie et bona universitatis loci de Vinaxia etc. Et jurarunt per Deum et eius sancta quatuor evangelia etc. Testes discreti Johannes Cunill et Johannes^a beneficiatus et Anthonius Lencis *presbiter*^a vicarius, presbiteri ecclesie de Vinaxia.

Arxiu parroquial de Vinaixa, llibre BL = Manuale Anthonii Lencis, folis 19v-21r.

7

Tarragona, I octubre 1433

Apoca de Pacta de venda de la casa de Tarragona (1433).

Ffuit cancellatum de voluntate Raymundi de Muro, pictoris ville Tarrege, filii et heredis supradicti Raymundi de *Cumbis*^a Muro, fusterii, quondam, ab intestato defuncti, nomineque suo proprio et ut procuratoris domine Elicsendis, uxoris dicti Ri. de Muro quondam, matris sue, ut de sua potestate constat publico instrumento acto.

Presentibus testibus discretis Johanne Fonolleres, notario Terracone, et Martino Dalmau, fabero *Terracone*^a loci Rivicannarum. Actum die prima mensis octobris anno .m.ccccxxx. tertio.

In alio instrumento dictus Raymundus de Muro, pictor ville Tarrege, *fi apo*^a dictis nominibus, firmavit apocham, dicta die et anno, dicto Anthonio Giner, de dictis .xvii. libris, pretii dicti hospitii, quas solvit hoc modo, videlicet, pro laudimio dicte vindictionis .xxxvj. solidos et restantem quantitatem in pecunia numerata. Actum prima octobris anno a Nativitate Domini .m.ccccxxx. tertio.

Testes discretus Johannes Fonolleres, notarius Terracone et Martinus Dalmau, faber, loci Rivicannarum.

^a tatxat.

al marge: Non tradatur apocha sine licentia Mathei Ortoneda, pictoris Terracone.

Arxiu Històric Arxidiocesà, Tarragona; Manual notarial de R. Verdú, foli 3r.

8

Vinaixa, juliol 1434

Renovació de les capitulacions per al retaule dels Sants Joans Evangelista i Baptista de Vinaixa.

mensis julii anno .m.ccccxxxiii.

per en R. de Mur en Paschal Fuster ^a pintor de una part

3. ...ju]rats, no contrestant ni anul·lant los capítols

Lore]nç Fuster mermessors d'en Guillem Cingler ,quondam

...e]n poder de mossèn Berenguer Prat, olim rector de Vinaxa, més aquells

6. ...jur]ats en sa força, etc.

... Gabriel Terragó.

...e] obligue en poder del honrat Bernat Ferrarons, balle

9. de]Vinaxa, prestant sagrament e homanage de mans e de boca d']en R. de Mur, pintor de Munt blanch, que el farà e pintarà]lo retaule per ell promès a fer e a pintar segons 2. en els anterio]rs capítols ha promès e fermat. E si açó no complie

o'complir]no vulle, fos traydor e bara, a costum de Cathalunya e a fu]r d'Aragó. E que en açó no's pogués scusar per 5. força d']armes ni sens armes. E encara que lo dit R.

de Mur no']s pogués alegrar per negún privilegi, ans en aquells

...E]en açó obligue el e sos bens aguts e avidors

8. ... E done en fermança e caució e prinisपाल na Eliscen]mare del dit R. e na Remoneta uxor sua

... Bernat d']Orta de la vila de Prades.

1. ... renuncia a tot son dret etc. No res menys aquells

... nons sie axecutat la *prinisपाल que a fermança* etc.

... menys lo dit Bernat d'Orta ^b renuncia aquell dret etc.

^a taxat.

^b sobreposat: "jur e ho".

24. ... menys presta sacrament e homanage de mans e de boca de]fer e fer complir tota la dita obra damunt dita ... en]ço obligue ell e sos bens. Axi metex que si aço no comp]lie, que sia traydor e bara segons demunt es dit per lo dit R. etc.
27. ... la dita fermança, ço és, en Bernat d'Orta, que si lo dit R. de Mur no comp]lie dins lo temps que es enprès, ço és de ací a Carnestoltes
30. primer vi]nent, que lo dit Bernat d'Orta no y fos tengut ... quantitat que tenrà fins en aquella jornada que lo dit R. morrà
- Testes discretus M]atheus Martí et Anthonius Passenant et Dominicho major dierum,
33. ... ena et Petrus Robert, loci de Vinaxia. die predicta. Elicsendis]uxor Ri, de Mur, civitatis Tarracone quondam, et Remoneta uxor R. de
36. Mur, pictoris monti]s albi, cum consensu viri sui fecerunt seu firmanunt quirenciam Raymun]di de omni honore seu obligacione et de damnis et missionibus quod ipsa fecerat pro dicto
39. [fol. 23r] Item fonch enprès que tota vegada que ... diners per la dita obra que los dits mar[messós... empero los dits mermessós e jurats sien tin- [guts... fiat largo modo.
- 42.

Arxiu parroquial de Vinaixa, llibre BÑ = manuale per Andream Moret, folis 22v-23r.

9

Vinaixa, 22 juliol 1435

Àpoca del retaule dels Sants Joans Evangelista i Baptista de Vinaixa.

.xxii. die mensis julii.

Quod ego Raymundus de Mur, pictor, habitator ville Montisalbi, gratis et ex certa scientia confiteor et in veritate recognosco vobis Anthonio Febrer, Laurentio Bilagrassa, Bernardo d'Arques et Anthonio Bernardo, juratis anni presentis loci de Avinaxa, ac Laurentio

Fuster et Paschasio Fuster, tanquam manumissoribus et executoribus ultimi testamenti seu ultime voluntatis Guillelmi Cingler, quondam, dicti loci, quod dedistis et solvistis michi de bonis dicti defuncti omnes illos centum et quindecim florenos boni auri de Aragonia rectique ponderis, precio quorum inter bos et me conventum fuerat sive pactatum ut facerem vobis retabulum *quod per*^a beati Johannis in ecclesia bestra dicti loci de Avinaxe juxta pactum predictum quod per Dei gratiam ad finem perfectum deduxi, *de qua quidem conventionem*^a prout ordinata fuerant capitula de dicta conventionem per honorabilem Berengarium de Prato, tunc rectorem dicti loci. Unde renuntio omni exoneri dicte pecunie per me a vobis de dictis bonis, de non habite, non numerate et non recepte previa de causa ac doli mali actionique, in finem facio vobis et bestris fieri presentem apocham de receptis. Actum ut supra. Sig~~num~~num mei Raymundi de Mur predicti, qui hoc laudo, concedo et firmo. Testes Anthonius Passenant et Stephanus Terrena, dicti loci de Avinaxa :

al marge: solvit sex denarios.

Arxiu parroquial de Vinaixa, llibre BJ = liber contractuum a P. Tapioles, foli 81.

PERE BATLLE I HUGUET, PREV.

Museu arxidiocesà, Tarragona.

^a taxat.